

نهای مهر

درباره اردشیر مجرد تاکستانی

اردشیر مجرد تاکستانی
- نگارگر و محقق نگارگری و تذهیب و تشعیر
- متولد ۱۳۱۸ رشت
- فارغ التحصیل هنرستان هنرهای تجسمی
- دانش آموخته دکترا استاد محمود، معری عباس مفیدی، ابوظالب محمد و...
- برپایه ده نمایشگاه انفرادی در زمینه نگارگری
- برگزاری بیش از بیست نمایشگاه گروهی
- حضور در چندین نمایشگاه خارجی
- مدرس مینیاتور در هنرستانهای کازانک
- تدریس در دانشگاه تهران اسفهان ۱۳۵۴ تا ۱۳۷۱
- سرپرست کارگاه هنری مینیاتور و تذهیب مهره شهدا
- از ناروه نخستین دوسالانه نگارگری ایران
- چاپ مقالاتی در زمینه هنر در مجله‌های «دائرة المعارف بزرگ اسلامی و تاریخچه تذهیب در دوره‌های مختلف»
- «دائرة المعارف بزرگ شیعه»
- سرپرست کارگاه مرمت و صفای سنتی نسخه‌های خطی و نفیس آستانه مقدسه حضرت معصومه (س)
- ریخ از آثار او می‌باشد: از...
مقدمه تشعیر شیوه تذهیب، تشعیر (آموزش طراحی حیوانات) راهنمای نقاشی ونگارگری در ایران، اثری تجسمی هنرهای مبانی کتاب، گیاه‌الدین استاد سفرنامه، خودآموز مینیاتور در ۲ جلد

نگار ونگارگری و نگارشن، در فرهنگها با معانی متعددی چون نقش و نقاشی به کار رفته است. در حقیقت نگارگری مفهوم عام دارد و روشها و سبکهای گوناگون نقاشی ایرانی را شامل می‌شود. چه آنها که در کتاب و نسخه‌های خطی صورت گرفته شامل: تذهیب، تشعیر، حاشیه سازی، جدول کشی، گل و مرغ و... چه آنها که بر دیوار بناها و بومهای دیگر انجام گرفته است.

تاریخچه نگارگری در ایران را می‌توان در هزاره‌های پیش از میلاد و در آثار به جا مانده از سکونت انسان در غارها و پروری سفالینه‌های منقوش پیش از تاریخ مشاهده کرد.

نمونه آثار نقاشی از دوره اشکانی و ساسانی و نمونه‌های مناسبی از طرز و شکل و رنگ در نگارگری است. هنر کتابت در دوره ساسانیان به تکامل رسیده و آرایش کتاب یکی از فعالیت‌های مهم هنرمندان در نگارگری پس از اسلام است. از این دوره به بعد شاهد آثار غنی و زیبایی از هنر نگارگری هستیم که مضمون آنها ملهم از آیات وحی و احادیث دیگر روایات قرآنی است.

هنر نگارگری در گذر زمان و تغییر نایزهای اجتماعی و تأثیر هادی فرهنگی محیط، ویژگی‌های خاصی کسب کرده که خود باعث پدید آمدن مکاتبی مختلف هنر نگارگری شده است. اما در عصر و روزما، کمتر هنرمندی از این شاخه هنر آشنایی سنتی ایرانی را می‌توان یافت که همچون اردشیر مجرد تاکستانی، هنر، آموخته و پژوهش را با آن درآمیخته باشد. تاکستانی متولد ۱۳۱۸ در استان گیلان است. متولد شوهر رشت که بسیاری از اهل قزل و فرهنگ این دیار از آن بر خاسته‌اند. اردشیر مجرد تاکستانی بعد از پایان تحصیلات ابتدایی با توجه به گرایش‌های دینی و استعداد و توانایی ذاتی، راه هنر را در پیش می‌گیرد و به هنرستان هنرهای تجسمی می‌رود. او نگارگری را گرچه نزد ناصر استاد محمود، معری عباس مفیدی، ابوظالب محمد، دکترا فرحان و... آموخته، اما استاد حقیقی او همانا آثار و میراث نگارگری استادان قدیم این هنر متعالی بوده است، چه اردشیر مجرد تاکستانی با اشتیاق فراوان آموختن و با میل باطنی پرداختن به تحقیق از این جنبه غنی بهره‌های فراوان برده و از آن بسیار آموخته است. و حاصل همین آموختن‌ها و پرداختن‌ها بوده که اردشیر مجرد تاکستانی را از تمامی هم‌سلان خویش در زمینه هنر نگارگری جدا کرده و از او هنرمندی محقق و پژوهنده‌ای آرازنده در زمینه هنر عمیق و ریشه‌دار نگارگری و تذهیب و تشعیر ایرانی ساخته است. خوشبختانه حاصل پژوهش‌های او در این زمینه‌ها با طول سالیان گذشته به صورت آثار آموزشی و پژوهشی فرصت انتشار یافته‌اند. «شیوه تذهیب، یکی از آثار نگارگری است. تذهیب به معنی زینت کردن و طلا کاری است با نقوش الهام بخش از طبیعت، ولی کاملاً تجربی، مرموز و هنرمندی است که با خطوط سفید و آب طلا زینت شده، یا رنگهای دیگر همچون شکرگرف، لاجورد، مشک و رنگار و زعفران در آن به کار رفته است.

در اوایل دوره اسلامی، تذهیب برای زینت و جداسازی آیات قرآن مجید مورد استفاده قرار می‌گرفت. در سده سوم و چهارم هجری سده و بی‌پزایه است و با نقوش ساده و هندسی به کار گرفته شد. در سده ششم و هفتم متین و منسجم و در سده هشتم با شکوه و مجلال بود. در سده نهم و دهم ظرفیت و پرمایه و در سده یازدهم و دوازدهم به اوج تنوع و تعداد مکاتب خود رسید. در کتاب اردشیر مجرد تاکستانی که شامل سه بخش است درباره تاریخ و سیر تکامل نقاشی‌های زینتی، شیوه انباشته، زاوگان و نامیر تذهیب و مذهبان سخن رفته است. هر بخش از کتاب با نمونه‌هایی همراه است. عناوین بخش‌های کتاب عبارتند از: نگارگری بر طرح‌های گوناگون تذهیب در دوره‌های مختلف هنر تذهیب، بررسی تفصیلی نقاشی‌های تذهیب، تشعیر نقشه نیز اثر دیگری از اردشیر تاکستانی است. تشعیر از شعر به معنای اموه گرفته شده است. در تشعیر قلم‌گیری به نازکی و ظرافت می‌موی به کار می‌رود. تشعیر با نقوش گیاهی و جانوری همراه است و معمولاً در حاشیه نسخه‌های خطی یا مرقعات با طلا رسم می‌شود. گفتنی است که تشعیر جانوری معمول در تشعیر به دو دسته حیوانات اقامی و جانوران افسانه‌ای تقسیم می‌شود.

هنر «تشعیر سازی» یا «تشعیر انداز» از حدود قرن نهم هجری در نسخه‌های خطی به چشم می‌خورد. از اوایل دوره مغول، گرایش تشعیر سازان به خلق طرح‌های طبیعی اشکار و زمینه‌نوع نوشته‌های با نقوش چشم‌نواز گل و برگ تزیین می‌شود. گرایش به نقوش طبیعی گیاهان در برخی از نسخه‌های خطی اوایل دوره تیموری مشهود است. از همین زمان تشعیرهای زیبایی با رنگ آمیزهای فوق العاده مشاهده می‌شود. در دوره طلایی طرح‌های تشعیر طلایی بود و در نمونه‌های غنی و گاه‌های با درون‌نگ طویله و نقره‌ای رنگ آمیزی می‌شد. این تشعیرها در صفحه‌های مقابل قرآنی می‌شد. در تشعیرهای اولی‌اثر مهم نقوش حیواناتی مانند آژدها، طاقوس یا مرغ آتش، حواصیل، پیلکان، شیر، میمون، مار و پرنده‌گان به سبکی چشم به چشم می‌خورد. از تذهیب و تشعیر معمولاً برای زینت حاشیه کتابها، مرقعات و تابلوهای دیواری استفاده می‌شود.

اردشیر تاکستانی این اثر خود در سده دهم به ابداع و طرح‌های تازه زده و هنر تشعیر تذهیب را با هم درآمیخته است. در زمینه آثار تذهیب، عقیده ام بر این بود که باید فرمی به آن بدهم تا در صورت مستطیل به یک تابلوی هنری تبدیل شود. چون تذهیب از قدیم لایام دارد و کتابت آرایشی و کتابت به کار برده می‌شود و تا زمانی که چنین است، اصطلاحاتی مانند تزیین، لاجرم، واگیر، و شوم... دارد. این اصطلاحات در جاهای مختلفی که لازم باشد، استفاده می‌شود. حال من کردم که نام طرحی قوی تر، تذهیب و تشعیر را توأم کنم تا این دو هر کدام به طور مستقل یک نام بیابند.

تاکستانی در کنار تحقیق و تفحص، هنرمندی ممتاز و توانا در هنر نگارگری ایران نیز هست. برپایه ده نمایشگاه انفرادی در زمینه نگارگری و برگزاری بیش از بیست نمایشگاه گروهی و حضور پررنگی در چندین نمایشگاه خارجی و... نشان از کار مستمر و خلق آثار تازه در هنر دارد که یک آموخته است. مبانی نقاشی ایران یا راهنمای آموزش مینیاتور

ایرانی نیز از آثار دیگر تاکستانی است. کتاب از چند فصل اصلی تشکیل شده، در فصل نخست کتاب، نحوه طراحی و نوع به کارگیری خط و اصول نقاشی ایرانی آموزش داده شده است. مطالب فصل دوم به اختصار به موارد استفاده از نقطه در طراحی ایرانی می‌پردازد. در فصل سوم همراه با مثال‌ها و نمونه‌های متعدد، شیوه طراحی مناظر مختلف امع از کوه، سنگ، گل و بوته، آب، بر، درخت، و حیوان در نقاشی ایرانی تشریح شده و در فصل پایانی مطالبی درباره داغ یا چگونگی برگردان آثار استادان نقاشی قدیم ایران آمده است. نگارگری ایرانی چندین مکتب بنیاد دارد؛ مکتب بغداد یا عباسی که در قرن هفتم هجری در دوره عباسی و با تصویر سازی ترکیب و ترجمه شده از پهلوی، یونانی سانسکریت به عربی رایج شد. مکتب سلجوقی که در آن نقش‌ها و تزئینات بر روی متن رنگ آمیزی شد، نقاشی می‌شدند. چهره‌ها یا چشم‌های بادامی و شبیه به نژاد زرد و لباس‌ها با گل و گیاه و نقوش اسلیمی تزیین می‌شد. مکتب مغول که در قرن هفتم هجری قمری و پس از استلاهی مغول بر ایران با نام مکتب مغول تریز پی ریزی شد و مکتب هرات که در زمان حکومت شاهرخ پسر تیمور در زمانی که پایتخت و مرکز تجمع هنرمندان شهر هرات بود، شکل گرفت. در این دوره نگارگری به شکوفایی و عالی‌ترین درجه خود رسید. هنر این دوره هنری واقعی، ملی و موافق طبع و روحیه ایرانی است. کمال‌الدین بهزاد در این دوره تحولی تاریخی در هنر نگارگری به وجود آورد. مکتب تبریز نیز با به حکومت رسیدن اسماعیل سفوی و انتقال پایتخت به شکرگل شکل گرفت. بسیاری از هنرمندان از جمله بهزاد به تبریز دعوت شدند که موجب حرکت

جست و جوی نقش و نگار

فرهنگی و هنری و به وجود آمدن شیوه نوینی در نقاشی ایران شد و این شیوه از ترکیب سنت قدیمی نقاشی تبریز و مکتب هرات و روش شخصی بهزاد پدید آمد.

نقاشان تبریز به سرپرستی بهزاد معروف‌ترین شاهنامه این مکتب به نام شاهنامه شاه طهماسبی را صورت ساختند. شاه عباس صفوی نیز پس از انتخاب اسفهان به پایتختی و ساخت بناهای مجلل، رابطه خود را با کشورهای خارجی بهبود بخشید. از همین جا نگارگری ایرانی از موضوعات نقاشی غربی تأثیر پذیرفت. در این دوره چهره نگارگری و تک چهره سازی گسترش بیشتری یافت که کم‌کم حالتی طبیعی گرائی در آثار نقاشان ایرانی پیدا شد.

در دوره قاجاریه بار دیگر نقاشی تک شخصیت باب شد، ولی ویژگیهایی که نقاشان در این دوره به کار دادند، تفاوت‌های زیادی در نقاشی نیست و بدو سه ضویه دیده می‌شود. در این آثار همان ویژگی‌های افراق آمیز و ترکیب رخ و نیمرخ نمای چهره‌ها و پیکره‌ها که می‌دیدیم می‌شود که با استفاده از رنگهای اروپایی کشیده شده‌اند. (۱)

اردشیر مجرد تاکستانی همچنان که به هکنگی‌ها و میراث کهن فرهنگی ایران می‌اندیشد، غنچه‌های آموزی در حاشیه پیرامون این هنر مانده از گذشته را نیز یاد نبرده است. چند سال پیش، او بخشی از نگارنی‌ها را در حاشیه دوسالانه نگارگری در قالب یادداشتی به روزنامه ایران سپرد و گوشه‌ای از نگاه انتقادی‌اش به جریان‌های پشت پرده این هنر را با سفا و صداقتی که از هنرش آموخته بود، با مخاطبان نیز در میان گذاشت؛ از نخستین دوسالانه، خاطره‌ای را به خاطر آمدن او، تلخ و فراموش نشدنی.

بخاطر آمدن، در دوسالانه اول، بنده ناقابل هم داور بودم و بسیار خوشحال از اینکه می‌توانم خدمتی انجام دهم و دلپهای را شاد سازم. دلیل پشتیبانی، واحد امور پیمان و رسیدگی پشتیبانی، اتاق ۳۰۷

در این فرصت قصاصاتی جانانه داشته باشم هر چند که علاقه مند بودم بدون دآوری تمامی آثار به نمایش گذاشته شود و آری، چاره‌ای جز همراهی با دیگران را نداشتم.

وقتی آثار همگی فرستاده شد، قرار شد استادان را ادعوت کنند تا آثار فرستاده شده را مورد دآوری بره‌اند. یک عده مسئول اطلاع‌اتراری و عده‌ای برای اجرا جدا کردن بهترین‌ها

در آنجا بود که فهمیدم مانند این که مسایقه دوو میدانی شروع شده‌اند قضاوت اولی، بدون این که در خصمانی که دیگران در شهرستانها، بدون امکانات کشیده‌اند وقت داشته باشند، فقط برای اولی، دوم و سوم کردن شاگردان خود از یکدیگر سبقت می‌گرفتند، منظره‌ای بسیار نامناسب و البته به یاد ماندنی!

به هر حال به این نتیجه رسیدم که کاری از من ساخته نیست و بسیار اشتباه کردم که داخل این معر که شدم. مگر تاغی نماند، آثار فرستاده شده خوب بود و بعضی از آنها در حد بسیار عالی می‌نمود.

چاره‌ها فلز مسند و مالم برورن در جویده به حیل‌ه راه به دریاں نمی‌رسد.

هر چه از جوانمردی و مردانگی، عشق و محبت، هنر و دوستی نصیحت کردیم نتیجه نداد که نداد.

به هر حال سرستان را در دریاورم در نمایشگاه‌ها بعد برلین شرکت نکردند، بنده هم به همین ترتیب در پنجمین دوسالانه هم شرکت نکردم، اثری در موزه بود که در حد یک پرده بود، اما به نمایش نگذاشتم.

در پنجمین نمایشگاه دوسالانه مینیاتور برخی از آثار که قبلاً با نام دیگری در کتاب سایه‌ها به چاپ رسیده، به نام شخصی دیدم که نمایش گذاشته شده است. به گفته برخی از داوران بعضی از آثار در موقع داوری وجود نداشت، ولی به معرض نمایش نماند!

بخاری از آثار بطور کلی تمام استادان است که شاگردا هم معلوم است و مانند سابق توافق در بین بوده است.

توسیه می‌کنم که هنرمندان جوان برای گرفتن جایزه به خود زحمت، موضوع هنر است می‌توانند شش‌گزار و یک گروهی هر چند نام نمایشگاههایی را از همکاران یکدیگر برخواستار کنند، تا روح همکاری و دوستی و مرورت و مردانگی در آثار رشد یابد، تاکستانی درباره هنر نگارگری دیدگاه‌های آرازنده‌ای دارد که حاصل نگاه نظری و تجربه عملی مستمتر و از این حوزه است؛ ما این نوع نقاشی، حجم سازی و مجسمه سازی را قبل از دوره اسفندی و قبل از دوره اسلامی داشته‌ایم. وقتی به نقش برجسته‌های تخت جمشید و حاشیه‌های دوره اشکانی و

آگهی مناقصه عمومی

شماره ۳۳۳/پ پ پ

موضوع مناقصه و محل اجرای پروژه، عملیات ترمیم و نصب سردخانه بانست فریزر از شهر خیزدک گرم، کبوترنگ واقع در ساختمان کبوترنگ ادارات مرکزی هوایی جمهوری اسلامی ایران

محت - ۳۰۰ متر فراراد، حداکثر ۵ ماه

محت - ۳، محل دریافت و تحویل اسناد جهت دریافت اسناد مناقصه در تهران از تاریخ ۸۵/۸/۲۳ لغایت ساعت ۱۵ مورخ ۸۵/۹/۶

درست داشتن فریضه اصل فیش بانکی به مبلغ ۱۵۰/۰۰۰ ریال به حساب شماره ۱۵۷-۴۷۸۱

شبهه بجات اهل و زمان تحویل اسناد در ساعات اداری در تهران تا ساعت ۱۵ مورخ ۸۵/۹/۶

تهران به آدرس: فرودگاه مهرآباد، ادارات مرکزی هوا، ساختمان پشتیبانی، واحد امور پیمان و رسیدگی پشتیبانی، اتاق ۳۰۷

شرایط خاص پروژه، رعایت کلیه مشخصات فنی و خصوصی مندرج در اسناد مناقصه الزامی است.

برای کسب اطلاعات بیشتر به سایت WWW.Iranets.ir مراجعه گردد.

روابط عمومی

آگهی مناقصه عمومی

شماره ۳۳۸/پ پ پ

موضوع مناقصه و محل اجرای پروژه، عملیات بازسازی ساختمان کبوترنگ سربیس واقع در شهر خیزدک مهرآباد تهران

محت - ۳۰۰ متر فراراد، حداکثر ۵ ماه

محت - ۳، محل دریافت و تحویل اسناد جهت دریافت اسناد مناقصه در تهران از تاریخ ۸۵/۸/۲۳ لغایت ساعت ۱۵ مورخ ۸۵/۹/۶

درست داشتن فریضه اصل فیش بانکی به مبلغ ۱۵۰/۰۰۰ ریال به حساب شماره ۱۵۷-۴۷۸۱

شبهه بجات اهل و زمان تحویل اسناد در ساعات اداری در تهران تا ساعت ۱۵ مورخ ۸۵/۹/۶

تهران به آدرس: فرودگاه مهرآباد، ادارات مرکزی هوا، ساختمان پشتیبانی، واحد امور پیمان و رسیدگی پشتیبانی، اتاق ۳۰۷

شرایط خاص پروژه، رعایت کلیه مشخصات فنی و خصوصی مندرج در اسناد مناقصه الزامی است.

برای کسب اطلاعات بیشتر به سایت WWW.Iranets.ir مراجعه گردد.

روابط عمومی

آگهی مناقصه عمومی

شماره ۳۴۶/پ پ پ

موضوع مناقصه و محل اجرای پروژه، خرید و نصب تجهیزات دفع زهره گل نظر آگهی به عهده برنده مناقصه خواهد بود.

محت - ۱۰۰ متر فراراد، حداکثر ۵ ماه

محت - ۳، محل دریافت و تحویل اسناد جهت دریافت اسناد مناقصه در تهران از تاریخ ۸۵/۸/۲۳ لغایت ساعت ۱۵ مورخ ۸۵/۹/۶

درست داشتن فریضه اصل فیش بانکی به مبلغ ۱۵۰/۰۰۰ ریال به حساب شماره ۱۵۷-۴۷۸۱

شبهه بجات اهل و زمان تحویل اسناد در ساعات اداری در تهران تا ساعت ۱۵ مورخ ۸۵/۹/۶

تهران به آدرس: فرودگاه مهرآباد، ادارات مرکزی هوا، ساختمان پشتیبانی، واحد امور پیمان و رسیدگی پشتیبانی، اتاق ۳۰۷

شرایط خاص پروژه، رعایت کلیه مشخصات فنی و خصوصی مندرج در اسناد مناقصه الزامی است.

برای کسب اطلاعات بیشتر به سایت WWW.Iranets.ir مراجعه گردد.

روابط عمومی

آگهی مناقصه عمومی

شماره ۳۴۶/پ پ پ

موضوع مناقصه و محل اجرای پروژه، خرید و نصب تجهیزات دفع زهره گل نظر آگهی به عهده برنده مناقصه خواهد بود.

محت - ۱۰۰ متر فراراد، حداکثر ۵ ماه

محت - ۳، محل دریافت و تحویل اسناد جهت دریافت اسناد مناقصه در تهران از تاریخ ۸۵/۸/۲۳ لغایت ساعت ۱۵ مورخ ۸۵/۹/۶

درست داشتن فریضه اصل فیش بانکی به مبلغ ۱۵۰/۰۰۰ ریال به حساب شماره ۱۵۷-۴۷۸۱

شبهه بجات اهل و زمان تحویل اسناد در ساعات اداری در تهران تا ساعت ۱۵ مورخ ۸۵/۹/۶

تهران به آدرس: فرودگاه مهرآباد، ادارات مرکزی هوا، ساختمان پشتیبانی، واحد امور پیمان و رسیدگی پشتیبانی، اتاق ۳۰۷

شرایط خاص پروژه، رعایت کلیه مشخصات فنی و خصوصی مندرج در اسناد مناقصه الزامی است.

برای کسب اطلاعات بیشتر به سایت WWW.Iranets.ir مراجعه گردد.

روابط عمومی